

Zmet, delavec in obrtnik
taj bodo narodu vedniki!

Izhaja vsako sredo.
Naročnina:
za celo leto Dja 50--
za pol leta . . . 15--
za inozemstvo
za celo leto Dja 50--
izsevani po tarifu. - Pis-
mnicin vprašanjem naj
se priloži znamko za od-
govor. - Nefrankirana
pisma se ne sprejemajo.

Kmetijski list

Glasilo „Zveze slovenskega kmetijskega ljudstva“.

Vsako užitaj vse sadove
svojega dala in marljivosti!

Rokopis se ne vro-
čajo. - Plača in tožb
se v Ljubljani. - Ured-
ništvo in uprava je v
Ljubljani v Kolodvorski
ulici št. 7. - Telefon
inter. št. 396. - Račun
pri pošti. Čehovsem za-
vodu št. 11.568.

Važna izjava Stjepana Radića o položaju.

Mi smo povedali že v zadnji številki našega lista, kako je prišlo do političnega spora med radikali zaradi znanih afer Rade Pašića, sina ministrskega predsednika Nikole Pašića, proti kateremu je nastopil zet drugega radikalskega prvaka Ljube Jovanovića. V ta spor je posegel tudi Stjepan Radić in posegla je tudi opozicija, ki je vlado zaradi teh afer interpelirala. Te interpelacije so se radikali zbalili in Pašić je na samolasten način odgodil parlament do 5. maja z očitnim namenom, da dobi čas. Radić pa je zahteval nadaljevanje parlamentarnega dela takoj po veliki noči, kar Pašiću seveda ni šlo v račun. Zato je prišlo med Radićem in Pašićem do ostrega spora. O sporu se je izjavil Radić tako-le:

Pravi vzrok, da se radikali protivijo sklicanju parlamenta, je ta, da se boje razprave o interpelaciji opozicije zaradi afere Rade Pašić-Drugiša Stojanović (zet Jovanovića). O tem sem jaz danes prepričan. Radikali sicer lahko trdijo, da to ni res, toda ves svet bo prepričan, da se oni te interpelacije boje. Tako sem jaz povedal tudi kralju. Na kralja so moje besede napravile globok vtis, ker me je zelo pazljivo poslušal. Ta afera je stvar, ki se mora razčistiti pred parlamentom in ne samo pred sodiščem, kajti sodba pred parlamentom je drugačna kakor pred sodiščem.

Sklep, da se parlament odgodi do 5. maja, je bil narejen brez nas. Jako dobro pa je, da je prišlo do krize. Radikalna stranka je bila velika in močna, dokler se je brigala za zahteve naroda. Iz sedanjega proračuna dobiva kmet le drobtine,

zato pa je treba skleniti nekaj koristnih zakonov. Vse to sem kralju razložil in mu tudi povedal, da mi želimo samo, da parlament dela, nočemo pa razbiti sporazuma. Nam tudi v opoziciji ne bo hudo, ker smo pogledali dobro v državno upravo. Kar smo prej govorili v ministrskem svetu, bomo v opoziciji govorili v parlamentu, kajti to je naša dolžnost.

»Kakor izvem, Korošec noče vstopiti v vlado. Vidim pa, da se nekaj kuha med radikali in samost. demokrati. To ne bo večina, ki bi lahko vladala. Sicer pa je tukaj še »nekdo«. (Besedo »nekdo« je Radić izgovoril z velikim poudarkom.)

Po mojem potovanju v Bosni in Hercegovini mi je rekel sam Pašić: »Če presojamo naš notranji položaj, obstoje še druge kombinacije za sestavo vlade. Toda s stališča vnanje politike je mogoča samo kombinacija z radikali in radičevci, ker vnanji svet samo to kombinacijo odobrava.« To sem povedal tudi kralju, kajti ta misel je jako pametna.

»Brez Pašića pojde pa težko. To je odvisno od radikalov in od kralja. Sicer pa radikali žele čisto radikalsko vlado in volitve. Mi jim ne bomo na poti.«

»Danes ne gre za vprašanje, kdo je za Pašića ali Radića ali Pribičevića in kdo ne, ampak danes gre za to, kdo je za državo. Sedaj je prišel čas, da se pokaže, kdo je država, ali Rade Pašić ali parlament. Jaz mislim, da Rade Pašić ni država, čeprav se tudi stari Pašić postavi na njegovo stran? Sprava pa je brez sklicanja parlamenta nemožna.«

Papirnata ofenziva.

Zadnje mesece nam iz vseh krajev Slovenije prihajajo poročila o tem, kako demokratariji našim somišljenikom vsiljujejo svoj tednik »Domovino«. Dasiravno prav vsa poročila govore o tem, da tudi »Domovino«, ki prihaja k našim ljudem brezplačno, ni v stanu odvrniti naših somišljenikov od kmetijske politike, vključ temu hočemo o tej papirnati ofenzivi demokratarjev spregovoriti par besed.

Pred vsem vprašajmo: Zakaj so demokratariji vrgli svoj list v tako velikem številu nad naše kmetijsko ljudstvo? Zato, ker bi si s pomočjo »Domovine« med ljudstvom, kjer nimajo skoraj prav nobenih prista-

šev, radi pridobili nekaj novih volilcev! Volilne kroglice za kakega dohtarja ali za dohtarjem verno vdanega človeka si hočejo pravočasno zasigurati, zato pošiljajo »Domovino«, ki bo ob času volitev pripovedovala ljudem, da je treba voliti le tiste kandidate, katere bo priporočal Žerjav oziroma demokratska stranka.

Drugo vprašanje: Kdo plača »Domovino«, ki zastoj prihaja med ljudstvo? Pred vsem ima list velik obseg in celo slike, ki so zelo drage, razen tega v mnogo tisoč izvodih prihaja brezplačno med ljudstvo. Sami izdajamo list in venmo, kaj stane papir in tiskarniško

delo. To, kar delajo demokratariji z »Domovino«, stane stotisoče dinarjev. Kdo daje ta denar? Mar Žerjav ali Ribnikar ali Kramar in drugi taki? Nikoli! Odkod potem prihaja denar? Od kmetov, delavcev in obrtnikov? Kaj še! Niti ficka ljudstvo ne da za vzdrževanje tega lista, nego denar dajejo tisti, ki se boje, da bi se ljudstvo politično osamosvojilo, ker bi politično svobodnega ljudstva ne mogli več gospodarsko izkoriščati! Tako je in nič drugače!

Tretje vprašanje: Ali morejo demokratariji s papirnato ofenzivo doseči uspeh? Nikdar in nikoli! Demokratariji so poskušali že z nasiljem, toda našega pokreta niso mogli uničiti. Poskušali so z obljubkarstvom in podkupovanjem poedincev. Ujeli so nekaj šibkih značajev, ali s tem so ravno odprli vsem drugim oči. Sedaj bi radi premotili naše ljudi za zastojkarsko »Domovino«, toda vnaprej jim povemo, da ne bodo premotili niti enega zavednega našega pristaša, niti enega stanovsko zavednega kmeta! Godilo se jim bo istotako, kakor se je godilo njihovim učiteljem, češkim liberalcem dr. Kramařevega kova. Tudi oni so skušali z vsemi sredstvi pritegniti v svojo gospodsko oblast kmeta, delavca in obrtnika. Uspeh: Leta 1920 so pri volitvah dobili še 19 poslancev, l. 1925 pa le še 13 od 300 poslancev češkega parlamenta.

Take stranke, kakor je Žerjavova pri nas ali Kramařeva na Češkem, zbirajo krog sebe premožno gospodo, pred vsem mestno, veliko industrijo, veliko trgovino, banke in del visokega uradništva. To so torej tisti krogi, ki so še pred nekaj desetletji edini imeli vse politične pravice v državi, med tem ko velika večina ljudstva ni imela ničesar govoriti. Ko si je ljudstvo po hudih bojih izbojevalo najpreje neodvisnost od grajščakov in pozneje

enako volilno pravico za vse, je začela gospoda seveda vedno bolj izgubljati nekdanjo politično moč v državi. Čim bolj se je ljudstvo politično probujalo in izobraževalo, tem bolj so stare gospodske stranke izgubljale politično moč. Ta proces še ni končan, boj se še nadaljuje, toda za slehernega razumnega človeka je jasno, da se staro stanje nikdar več ne povrne: Grajščakov ne bo več, ki bi bičali podložne kmete, delavce in obrtnike, a tudi stranke visoke in bogate gospode ne bodo nikdar več imele vse politične moči v svojih rokah, da bi s pomočjo iste ljudstvo gospodarsko izkoriščale! Tako nam govori vsa dosedanja zgodovina in jasno kaže tudi smer narodnega življenja za bodočnost!

Demokratariji torej tudi s papirnato ofenzivo ne bodo nič dosegli. Oni pač izdajajo list v velikem obsegu in zastoj ter prinašajo mnogo, mnogo novic, povestic, smešnic in ugank. Vedo pač, da naše ljudstvo rado čita. To okolnost izrabljajo. Veselega čtiva dajejo ljudem, ker upajo, da je s tem odvrnejo od čitanja takih listov, ki hočejo naše kmetijsko ljudstvo politično vzgojiti in isto pripraviti za boj proti onim, kateri so doslej ljudstvo gospodarsko izkoriščali. Pred vsem je demokratarska ofenziva naperjena proti nam kot edini pravi stranki kmetijskega, obrtnega in delavskega ljudstva. Z ozirom na zgodovinsko stanje celega boja se tej papirnati ofenzivi le smejimo. Cela zgodovina dokazuje, da je naš pokret potreben in da ga radi tega demokratariji tudi s papirnato ofenzivo ne bodo mogli uničiti. Naš kmetijski pokret je prirodni in zato potreben, zato bo postajal vedno močnejši, pa naj pridejo nasprotniki proti nam s kakršnimikoli sredstvi hočejo!

To je naša beseda o demokratarski papirnati ofenzivi.

Iz zgodovine propadanja S. L. S.

Pokojni dr. Ivan Šusteršič je bil 30 let faktični vodja SLS. Že med vojno pa je izgubil zaupanje ljubljanskega škofa dr. A. B. Jegliča in je zaradi tega bil odstavljen tudi kot politični vodja SLS. Po prevratu je moral živeti nekaj let v inozemstvu kot politični preganjanec ves dotlej, dokler ni tov. poslanec Pucelj, ki ni nikoli bil njegov politični pristaš, in sicer proti volji gg. dr. Korošca in tov. dosegel dovoljenje, da se je smel vrniti v domovino, kjer je lansko leto umrl.

Razmerje, ki je vladalo v tem času med njim in ljubljanskim škofom, pojasnjujeta zlasti dve pismi. Prvo je pisal ljubljanski škof dr. Iv. Šusteršiču, ki je bival tedaj v inozemstvu v Voldersu na Tirolskem, drugo pa dr. Šusteršič škofu. Objavljamo obe pismi zaporedoma dobesedno, naše č. bralce pa prosimo, da jih pazno prečitajo. Mi ne moremo izrekat nobene sodbe, ampak prepuščamo to stvar zgodovini sploh in posebej političnim zgodovinarjem.

Škofovo pismo dr. Ivanu Šusteršiču.

V Gornjem Gradu, 26. jul. 1922.

Preblagorodni gospod!

Šele sedaj, ko sem po opravljeni kanonični vizitaciji v gornjegrajskem miru, Vam morem odgovoriti na Vaš list z dne 22. junija. V spomin naj Vam pokličem zgodovino Vašega padca.

I.

Tekom let ste si pridobili toliko veljavo, da smo mislili, da brez Vas bi vse delo v smislu sklepov naših katoliških shodov razpadlo. Saj sta Vi in dr. Krek bila duša našega političnega, gospodarskega in sploh vsega organizatoričnega življenja. Jaz sem vajino delo uspešno podpiral osebno in z navodili, ki sem jih dajal duhovnikom.

Zal, da ste zadnja leta, približno od l. 1916, začeli nastopati izredno samolastno in avtokratično. Vso moč ste hoteli imeti v svojih rokah, vsi drugi naj bi Vam le pritrjevali. Začeli ste trditi, da ste Vi edini voditelj, da ste Vi sami stranka. Kako ste si prizadevali, da bi listi pisali le po Vaših informacijah in edino le in favorem Vaše osebe. Kot načelnik državnozbornskega kluba mu niste bili odkritosrčni; za njegovim hrbtom ste z ministrom Stürgkhom politiko delali in vodili, kar je poslance silno bolelo. Polagoma se je rodilo in vedno več verjetnosti dobivalo mnenje, da celo prepričanje, da presoimate in vodite vse le z ozirom na svojo osebo; ko ste proti naročilu in volji kluba na čuden in skrivnosten način postali deželni glavar, se je odpor proti Vam hitro povečal.

Pa tudi zaupanje do Vas se je vedno bolj in bolj zmanjševalo. Ustmeno in pismeno sem Vas nekočlikokrat svaril, rekoč, da neznosni avtokratizem bo vzbudil in že vzbujajo močno reakcijo, ki Vas bo strmoglavila. Svaril sem brez uspeha. In kaj se je zgodilo? Odrvnili so se od Vas Hrvatje, vsi obmejni Slovenci, večina poslancev in doma je vse kipelo, rasel je v stranki razkol, ki ga je pospeševalo Vaše očitno in neprikrito zaničevanje mladih inteligentov. Celo ministri in dvor Vas niso več uvaževali. Tako so se zadeve razvijale počasi, toda dosledno v letih 1916 in 1917.

Koliko sem jaz trpel! Večkrat sem posredoval, boječ se hudih in nesrečnih posledic našega notranjega razdora. Najbolj me je pekla slutnja, da se bodo duhovniki razcepili. Saj ste na raznih dobro pripravljenih sestankih mnoge popolnoma pridobili za svoje namene, želeč na vsak način obdržati v rokah vajeti, ki so se Vam nekako izvijale iz njih.

Vse okolnosti so se tako razvijale, da na eni strani bi bili Vi, nekaj županov in duhovniki, na drugi strani pa vsi naši mlajši inteligenti in skoraj vse ljudstvo. Torej mladina in večina ljudstva zoper Vas in zoper duhovnike. In posledice?

Trepetal sem pred trenutkom, ko me bodo zunanje okolnosti prisilile, da bom moral nastopiti zoper Vas javno in odločno.

II.

Ta trenutek je prišel ob koncu l. 1917, ko ste Vi po vsaki ceni hoteli priti v delegacije. V mesecu septembru ste sklicali shod vodstva stranke. Znali ste izposlovati strogo naročilo klubu na Dunaju, da mora v delegacije voliti Vas. Toda, ker se izgubljeno zaupanje ne more dekretirati, klub ni volil Vas, ker Vam ni mogel več zaupati, ampak dr. Korošca. To je Vas silno razkačilo.

Ko sem vas takrat obiskal, ste o tej »šuftariji« prestrastno govorili in grozili z ostrim nastopom. Izstopili ste iz jugoslovanskega kluba, objavili ste ostro pismo poslancem in sklicali sejo izvršilnega odbora SLS na neki četrtek ob koncu novembra.

Zakaj ste Vi tako ostro nastopili? Saj so volitve sploh in še posebno v delegaciji stvar zaupanja, ne pa sile in moči. In ali ste Vi kako pravico imeli, da morate ravno Vi biti voljeni v delegacijo? V žalosti in v strahu radi pretečega razdora sem Vam še pred shodom napisal list, v katerem sem Vam posebno poudaril na srce mnenja izvenkranjskih odličnih mož, ki so mi rekli, da v takem slučaju očitnega in javnega nezaupanja bi se oni umaknili v ozadje, kar bi tudi od Vas pričakovali.

Vi tega nasveta niste uvaževali. Pač pa ste na dotičnem shodu po strastnih govorih zoper poslance proglasili, da SLS je razpuščena in da zasnujete novo kmečko stranko. Vsi navzoči so Vaše sklepe navdušeno odobrili.

O teh dogodkih na shodu sem jaz šele v soboto zvedel. Prišel mi je v roke tudi strasten oklic našim kmetom zoper poslance za novo stranko. Ker Vam državnozbornski klub ni ustregel, naj propade vse dosedanje delo, naj se po deželi razpali sovraštvo med raznimi stanovni in prično pogubni boji med člani prepotrebne SLS! Strašno sem bil žalosten!

Spoznal sem, da je sedaj prišel trenutek, da moram iz ljubezni do naroda in do cerkve z vso veljavo in močjo nastopiti zoper tako pogubne in neosnovane nakane razžaljenega deželnega glavarja. Moral sem hiteti, da rešim, kar se še rešiti more. Že v soboto sem spisal oklic na ljudstvo in duhovnike zoper Vaše namere, dal sem vsem kar mogoče miroljubna navodila in prepričal sem, da strastnega in razburjivega oklica kmetom naši listi niso prinesli.

Po tem mojem oklicu, ki ga je »Slovenec« prinesel v pondeljek, je bila vsa javnost prepričana, da Vi ne bode zmagali, ampak da bode propadli. In vi? Ali bi ne bilo modro in domoljubno, ko bi se bili umaknili vsaj sedaj in tako prepričali ne le strastne borbe med nami, ampak tudi svoj popoln padec?

III.

Umaknili se niste, marveč ste započeto pogubno delo z vso silo in strastjo nadaljevali. Ustanovili ste list »Resnica« in, ako se ne motim, kmalu potem še list »Novice«. Oba lista sta z načinom pisanja in zavijanjem dogodkov strasti, že razpaljene, še bolj podžigala. Mene je

najbolj pekel razdor med duhovniki, ker precejšnje število, morda nad polovico, je šlo za Vami in je preziralo navodilo škofovo. Posebno žalostno pa je bilo, da je ljudstvo zaupanje do teh duhovnikov izgubljeno in sploh otrpelo do duhovnikov in do cerkvenega življenja. Zoper Vas so bili dijaki, akademiki, starešine, vsi mladi izobraženci in ogromna večina ljudstva. Da, radi Vašega nastopa, radi grde pisave v »Resnici« in »Novicah«, so Vas začeli sovražiti in, ako se prav spominjam, celo groziti z dejanskimi napadi.

Tako je med nami vse kipelo do strašnega poloma, vsled katerega ste Vi, prisiljeni po okolnostih, ponižan in osamljen, zapustili svojo domovino. Zdihnil sem: o kako tragičen konec tako slavljenega moža! In kdo ga je zakrivil? Jaz ali Vi?

IV.

Po prevratu smo se kmalu zopet orientirali. SLS se je znova konstituirala in je začela vsestransko organizatorično delo. Stranka je sedaj močna in složna, kakor nikoli prej. Ima točen političen, gospodarski in socialen program v svitu sklepov naših katoliških shodov, le razširjen in spopolnjen po potrebah sedanjega časa.

Tudi duhovniki so se večinoma pomirili in delujejo primerno sedanjim potrebam. Le prav malo število ne more iz prejšnje mentalitete ven, nam nasprotuje in čaka odrešenja od Vas.

Toda jaz sem se hudo maščeval

nad duhovniki, ki so bili in so še z Vami proti meni. Tako trdite v svojem listu. No, pa pogledjmo, kako sem se maščeval.

Glede dr. Lampeta sem storil to, da sem dva- ali celo trikrat prepričal njegovo prizadevanje, da bi tiškovo društvo in naše časopisje dobil v roke on in Vaša stranka, tudi sem mu sub obedientia prepoveda agitirati za strujo, ki sem jaz obsodil. — Župnik Piber je postal v Gorjah nemogoč, pa sem mu naklonil prelepo župnijo St. Jurij pri Kranju. — Župniku Šinkoviču sem nasvetoval naj gre v pokoj, ker je radi čudnega političnega nastopa za duhovno pastirovanje nemogoč. Ni me poslušal, toda okolnosti so ga prav kmalu na ta korak prisilile. — Kaplanu Strajharju sem naklonil župnijo Borovnica, ker v St. Rupertu ni mogel več ostati. — To je moje maščevanje. In ti gospodje? Še vedno mi nasprotujete, da, celo grde me. In jaz? Molčim.

Konec.

Evo, to Vam je zgodovina Vašega padca. Smilite se mi, ker še niste izpregledali. Prehude Vaše dušne borbe, ki sem jih opazoval v letih 1916—1918, še niso prenehale, marveč se celo povečale. Bog daj, da bi kmalu spoznali vir vsega svojega zla in rekli: mea culpa! Pa se bo v srcu zdanilo, bridkosti ne bodo več tako grenke, življenje v ponižanosti bolj mirno in Bogu vdano.

Pozdrav in blagoslov!

Dr. Anton Bonav. Jeglič l. z.

Načrt novega občinskega zakona.

O novem občinskem zakonu se v javnosti že dolgo časa razpravlja, zlasti z ozirom na to, da je bila javnost razburjena z nekaterimi skrajno reakcionarnimi načrti, katere se je hotelo predložiti v razpravo narodni skupščini. Pred daljšim časom je ustanovil minister za notranje zadeve posebno komisijo pod načelstvom načelnika ministrstva notranjih zadev Katiča. Ta komisija je imela nalogo izdelati načrt za nov občinski zakon, ki naj velja za vse občine, razven mest z avtonomnim statutom. V komisiji je zastopal Slovenijo član državnega sveta dr. Sagadin. Tej komisiji so bili predloženi razni načrti in predlogi, med njimi tudi predlog dr. Steske. Komisija je zavrgla vse predloge ter izdala načrt občinskega zakona. Ta načrt je gotov ter bo predložen v najkrajšem času narodni skupščini v razpravo. Priznati se mora, da se je komisija potrudila ustvariti zakon, ki naj bi odgovarjal vsem zahtevam občin v naši državi, ki so sedaj upravljane po 13 različnih zakonih. Naloga je bila težka, vendar je komisija storila, kar je bilo v njeni moči, da si zakon še ni popolen in kaže marsikatero pomanjkljivosti, predvsem so izpuščene iz zakona vse določbe o gospodarskem delu, ki bo pa baje izšel v posebnem zakonu. V komisiji je dalje zmagalo načelo, da je občina podrejen organ države in da so vse njene javnopravne funkcije samo državne in da izvršuje vse posle

samo v interesu države. Vsled tega so odpadle tudi vse določbe o prenešenem in lastnem delokrogu. Vzlic temu je načrt proti prejšnjim reakcionarnim načrtom mnogo boljši in ščiti pravice občin.

Načrt obsega 12 poglavij ter ima 175 členov. Prvo poglavje govori o splošnih odredbah ter določa, da spadajo pod ta zakon vse občine razen mest z avtonomnim statutom. Vsaka občina mora imeti najmanj 2000 prebivalcev, izjeme so dovoljene samo tam, kjer to ne dopušča razmere, oziroma redka naseljenost. Vsako zemljišče mora biti v obsegu ene občine. Reševanje sporov o mejah občin spada pod oblast srezkega poglavarja. Ako se gre za spor dveh občin raznih srezkih poglavarstev, rešuje te zadeve veliki župan in pri občinah, ki spadajo v razne oblasti, pa minister notranjih zadev. V vsakem slučaju mora biti zaslišan pristojni oblastni odbor. Isti predpisi veljajo za razdelitev in združenje posameznih občin. Vsaka občina mora imeti svoj pečat z državnim grbom, poleg tega sme pa uporabljati svoj od oblasti priznan grb. Vsaka občina mora zgraditi v teku 10 let svoj občinski dom, kjer se namestijo občinske pisarne, občinski zapori itd.

Drugi del zakona se nanaša na člane občine. Vsak državljan mora biti član ene občine. Pristojnost občine si pridobi z rojstvom. Pristojnost se ravna po starših. Žena je pristojna v občino, v katero pripada

mož, adoptirani mladoletni otroci so pristojni v občino, v katero spada oni, ki jih adoptira. Državni in samoupravni javni uslužbenci spadajo v občino, v kateri imajo stalno službo. Glede sprejema v drugo občino veljajo isti predpisi kakor do sedaj.

Tretji oddelek ima predpise o organizaciji občin. Občino upravlja občinski odbor, predsednik občine (župan), kateremu sta dodeljena dva namestnika. Občinski odbor sestoji v občinah do 2000 prebivalcev iz 15 odbornikov, od 2000 do 4000 prebivalcev iz 18 odbornikov, 4000 do 8000 prebivalcev iz 21 odbornikov in v občinah, ki imajo več 8000 prebivalcev iz 24 odbornikov. Občinski odbor volijo vsi prebivalci občine, ki so vpisani v stalni volilni imenik občine, potem splošnih direktih in tujih volitev. Občinski odbor se voli za dobo štirih let. Volitve za občinski odbor se vršijo istočasno v celi državi, na podlagi kraljevega ukaza, na predlog ministra notranjih del in sicer tretjo nedeljo meseca avgusta. Za občinskega odbornika je lahko izvoljen vsak član občine, ki ima volilno pravico in je dovršil 30 let in ni izključen od izvolitve v smislu predpisov zakona. Za odbornike ne morejo biti izvoljeni: 1. občinski uslužbenci, dokler so v aktivni službi, 2. uradniki oziroma državni oblasti, ki imajo neposreden nadzor nad občinami, 3. osebe, ki se tožijo z občino, dokler traja tožba, 4. občinski dobavitelji in najemniki občinskih zemljišč itd., 5. oni, ki upravljajo občinsko imovino, 6. oni, ki brez razloga ne sprejmejo izvolitve in sicer štiri leta po izvršenih volitvah, 7. oni, ki uživajo stalno ubožno podporo, 8. oni, ki so obsojeni radi kakšnega zločina, 9. oni, ki so stavljeni pod nadzor. Isti oddelek ima točne predpise o volitvah v občinski odbor. Novoizvoljeni občinski odbor prevzame delo najkasneje tri dni po pravomočni izvolitvi. Vsi odborniki položijo pri nastopu predpisano prisego. Občinski odbor izvoli iz svoje srede župana za celo dobo občinskega odbora. Osebe, ki so v državni, občinski ali cerkveni službi, ne morejo biti izvoljene za župana. Razven predsednika voli občinski odbor še dva do štiri člane s predsednikom občinsko upravo in so obenem namestniki župana. Ta upravni odbor je pomožni organ občinskega odbora.

Oddelek četrty govori o delokrogu občine. Delokrog občine obsega vse posle, ki se tičejo občine, ki jih izvršuje na svojo lastno odgovornost in s svojimi lastnimi sredstvi, toda pod nadzorstvom državnih oblasti. Čl. 88. ima našete posle, ki spadajo v delokrog občine in so isti kakor dosedanji. Po čl. 89. mora občina podpirati državno upravo po obstoječih predpisih in po nalogu državnih oblasti ter mora zlasti skrbeti za okrajno policijo, ako ne obstoje posebni tozadrevni predpisi. Za sklepe občinskega odbora o založitvi občine in o prodaji občinskih nepremičnin, kakor tudi za vse obveze finančnega značaja, ki trajajo preko dobe mandata občinskega odbora, je potrebno odobrenje občinskega odbora.

Oddelek peti ima predpise o delokrogu občinske uprave, župana in odbora, oddelek šesti o občinskih uslužbencih. Vsaka občina mora imeti potrebno število nameščencev ter mora v to svrhu sestaviti službeno pragmatiko. Za občinske uslužbence (delovodje in blagajnike) so predpisane šole, katere mora imeti, ako hoče dobiti službo. Gotovi predpisi zakona o državnih uslužbencih se predpisujejo tudi za občinske uslužbence. Vsaka občina mora ustanoviti pokojninski fond, v katerega mora vplačati enkrat za vselej 10 odstotkov od celoletne plače in potem vsako leto 4 odst. od celoletne plače.

Oddelek 7. ima nekatere predpise o občinskem gospodarstvu, zlasti predpise o proračunu. Proračun mora odobriti oblastni odbor, oziroma veliki župan ter mora občina upoštevati ugovore državne oblasti. Vsaka občina mora imeti inventar občinske imovine, katerega prepis mora poslati oblastnemu odboru zaradi izpremembe v inventarskem seznamu. Računski zaključek se mora predložiti oblastni kontroli. Pravidnik o vodstvu blagajniških knjig in računskih knjig, kakor tudi formular za sestavitev proračuna, zaključnih računov in inventarja predpiše minister za notranje zadeve. Občinski odbor lahko odredi v slučaju potrebe, da morajo izvršiti prebivalci občine potrebna dela (kuluk).

Oddelek osmi ima predpise o organizaciji posebnih gospodarskih odborov, ki zastopajo gospodarske interese posameznih vasi, oziroma mest, ki so združena v eno občino.

Oddelek deveti govori o nadzorstvu državne uprave nad občinami. Država vrši nadzorstvo nad občinami potom srezkega poglavarja, ki ima pravico prisostvovati sejam občinskega odbora. Nadzorna oblast sme vsak čas pregledati delo občinske uprave in zahtevati potrebna pojasnila. Občinsko blagajno mora pregledati vsako leto. Prepis zapisnika vsake seje se mora predložiti pet dni po seji nadzorni oblasti, ki sme po preteku petih dni po prejemu zapisnika zadržati izvršitev sklepov občin, odbora, ako je proti predpisom zakona. Proti odločbi nadzorne oblasti je dovoljena pritožba na velikega župana, ki mora izdati rešitev v petih dneh ali mora predložiti zadevo v rešitev upravnemu sodišču. Ako upravno sodišče zadeve ne reši v teku enega meseca, postane sklep občinskega odbora pravomočen. Ako nadzorna oblast opazi, da občina ne izvršuje svoje dolžnosti, mora o tem obvestiti velikega župana, ki stavi oblastnemu odboru predloge, kaj mora občina podvzeti. Ako tudi v tem slučaju občina ne izvrši svojih dolžnosti, da nadzorna oblast to izvršiti na stroške občine. Ako občina ne izvršuje poslov državne uprave, ki so ji po zakonu predpisani, jih mora izvršiti državna oblast na račun občine. Nadzorna oblast sme razpustiti celo občinsko upravo ali odstaviti župana, ako to zahteva večina občinskega odbora ali ako župan ali občinska uprava ne izvršuje dolžnosti, ki so jim jih naložile državne upravne oblasti na podlagi zakona. O tem odloča veliki župan

na predlog srezkega poglavarja po zaslišanju oblastnega odbora. Proti odločitvi velikega župana je dovoljena pritožba na upravno sodišče, katerega sklep je končno veljaven. Ako je odstavljen župan, mora občinski odbor izvoliti v 14 dneh novega župana. Na predlog nadzorne oblasti sme minister za notranje zadeve razpustiti občinski odbor in odrediti nove volitve, ako odbor ni izvolil občinske uprave, ako dve leti ni rešil proračuna, ako so sklepi, izjave in delo občinskega odbora v škodo države in je ostalo opozorilo pristojne oblasti brez uspeha. Občinski odbor se sme v zadnjem slučaju razpustiti samo z dovolitvijo državnega sveta. Nove volitve se

smejo izvršiti najmanj dva meseca po razpustu. V slučaju razpustitve sme postaviti minister za notranje zadeve kot gerenta državnega uradnika iz dotične oblasti, ki pa sme reševati samo tekoče zadeve.

Oddelek deseti ima predpise o pravnih sredstvih, katere smejo uporabljati oni, kateri mislijo, da se jim godi krivica.

Oddelek enajsti ima predpise o prehodnih določilih. Občine, ki imajo manj kakor 2000 prebivalcev, se morajo pol leta po sprejetju tega zakona združiti v eno občino, ako to ne izvrše, izvrši to nadzorna oblast. Nove občine se ustanove po navodilih ministra za notranje zadeve. Bjelsky.

Razne politične vesti.

Položaj. Radić je Pašiča prisilil k ostavki. Vzroki: Radić je zahteval, naj skupščina takoj po veliki noči začne razpravljati o važnih zakonih, posebno o izenačenju davčnega zakona. Razen tega je zahteval, da se že enkrat napravi konec korupciji, ki jo na račun države uganja mladi Pašič, kajpada podpisan od svojega očeta. Vse to staremu Pašiču ni ugajalo. Do zadnjega je upal, da se bo Radić omeščal in popustil, toda to upanje je bilo zastoj. Tako je Pašič bil prisiljen demisionirati (odstopiti), kar je kralj takoj vzel na znanje. Kaj bo sedaj prišlo, tem trenutku še ne vemo. Dobro pa vemo, da ne bomo podpirali nobene vlade, ki ne bo takoj začela razpravljati o važnih, za ljudstvo koristnih zakonih, posebno o zakonu za izenačenje davkov, o trgovinski pogodbi z Avstrijo in Italijo, o zakonu o nošenju orožja, o cestah, o občinah itd. Vsi pametni ljudje v celi državi odbravajo odločen Radićev nastop, ker le na ta način se bo dalo enkrat izkiniti gnoj radikalne korupcije in odpraviti krivično razdelitev državnih bremen in koristi.

Povest o Janezku in volku. — Iz ljudske šole je večini naših bralcev gotovo znana povest o Janezku, ki je na paši od samega dolgega časa začel klicati: »Volk gre!«, samo da je zmotil mirne ljudi, da so pritekli na pomoč. Tako je Janezek ljudi prvič prav krepko potegnil. Ko si je pa drugič dovolil to šalo, jih je prišlo že manj volka preganjat. Tretjič pa, ko je volk res pričel, sploh nikogar ni več bilo na pomoč in Janezku se je tedaj zelo slabo godilo. To povest naj bi si dobro zapomnili naši eseslarji. Oni so že enkrat vpili: »Vera je v nevarnosti!« in tokrat se jim je obneslo. Šlo je tudi še drugič. Toda kako bo takrat, če bo vera res v nevarnosti, pa se za eseslarsko kričanje nihče več zmešnil ne bo?

»Framason« Radić. Samostojni demokrati so v Sloveniji na žive in mrtve preganjali člane eseslarske Slomškove zveze. »Framason« Radić je lepo vrsto tistih krivic popravil. Dalje je »framason« Radić dovolil uršulinkam v Škofiji Loki in šolskim sestram v Mariboru, da smejo še naprej imeti svoje meščanske šole, ki jih je bil minister Pribičević ukinil. Dalje ni »frama-

son« Radić še nobenemu učitelju prepovedal, da ne sme v nedeljo k maši ali pa prejemati svetih zakramentov, kolikor jih hoče in more. Mislimo, da so s takim »framasonom« lahko vsi katoličani zadovoljni. Če pa eseslarji niso zadovoljni, je to samo dokaz, da sploh ne vedo, kaj je katoličanstvo.

Le ne po ovinkih! »Jutro« se strašno pritožuje nad visokim davčnim proračunom in se dela, kakor da ne bi vedelo, kdo od državnega proračuna največ dobi. Da bo pa tudi »Jutro« vedelo, kam gre največ denarja, mu povemo na uho, da ga porabi največ armada, kar ni nobena tajnost, ker je proračun javen. Zakaj se »Jutro« ob te stroške ne obregne?

Nagrade za poučevanje veronauka in državnih proračunov. V dopolnilnih določbah k državnemu proračunu stoji tudi ta, da duhovniki (ne katehetje), ki poučujejo obenem tudi veronauk na ljudskih šolah, nimajo pravice do plačila za poučevanje veronauka iz državne blagajne. V slučaju, da duhovniki ne bi poučevali veronauka, sme učiti veronauk tudi posvetni učitelj (-ica), ki je izprašan (-a) iz veronauka kot učnega predmeta. To dopolnilo k finančnemu zakonu je utemeljeval minister Radić tako: »Gospodje, ki ugovarjajo tej določbi, ugovarjajo zato, ker ne vedo, kako je ta določba nastala. Kar se tiče veroučiteljev v Sloveniji, je izdala bivša pokrajinska uprava l. 1919 naredbo, na podlagi katere so župniki in katehetje na ljudskih šolah prejemali za poučevanje veronauka 14 dinarjev na uro kot nagrado. Koncem l. 1920 je bila ta naredba izpremenjena in izdana druga, ki je stopila v veljavo dne 1. januarja 1921. Tu je jako komplicirano povedano, kako je prišlo do te naredbe in koliko naj znaša nagrada. Glavno je, da je tudi na podlagi te naredbe dobival župnik (katehet) po 14 dinarjev od ure, in to je bilo mnogo. To je veljalo pa samo za veroučitelje v Sloveniji, drugod pa ne, in tako je bilo postavljenih v bivši proračun za nagrade veroučiteljem samo v Sloveniji 1 milijon dinarjev, a ta vsota je sedaj iz proračuna črtana, ker je bila previsoka in se je proračun sestavljal z ozirom na uravnoteženje. Dalje je rekel Radić, da je on za to, da se duhovnikom toliko pla-

ča, da morejo stanu primerno živeti, je pa proti temu, da duhovniki izrabljajo cerkvene obrede in veronauk za denar. — V teh Radičevih besedah mi ne najdemo nobenega »kulturnobojstva«, kakor ga vidi »Slovenec«. V državnem proračunu ni bila prejšnja leta za poučevanje veronauka na Hrvatskem določena nobena vsota za nagrade veroučiteljem in vendar so duhovniki veronauk gotovo učili, a doslej še nismo slišali iz ust kakega hrvatskega

katoliškega duhovnika še nikdar očitka na naslov te ali one vlade, da bi bila »kulturnobojna«, ker ne plačuje na Hrvatskem veroučiteljev tako kakor v Sloveniji. Sicer pa, če je stvar res tako »kulturnobojna«, moramo vprašati, zakaj ni dr. Korošec takrat, ko je bil minister za prosveto, določil tudi za hrvatske veroučitelje takih prejemkov kakor so jih dobivali veroučitelji v Sloveniji? Ali je dr. Korošec mar tudi »kulturnobojnik«?

Shodi in razne prireditve.

Občni zbor SKS se vrši v nedeljo dne 25. aprila ob 10. uri dop. v Ljubljani pri »Levu« na Gospodarski cesti z dnevnim redom po točkah od 1—9 organizacijskega reda. Vsaka krajevna organizacija je dolžna poslati svoje delegate na občni zbor. Ivan Pipan, načelnik.

Občni zbor ZSKL se vrši v nedeljo, dne 2. maja v Celju.

Kranj. Seja okrajnega odbora ZSKL za okraj Kranj se bo vršila v ponedeljek dne 12. aprila ob 10. dop. pri Peterčku. Udeleži se delegat iz Ljubljane. Joško Benedik, tajnik.

Kamnik. Seja okrajnega odbora ZSKL bo v nedeljo dne 11. aprila ob pol 10. uri dopoldne pri tov. Cerarju. Udeleži se delegat iz Ljubljane. — Fran Kristan, predsednik.

Sv. Miklavž na Dravskem polju. V nedeljo 28. pr. m. se je vršilo pri nas predavanje o agrarni reformi. Tov. Bendé nam je temeljito razložil pomen agrarne reforme in njeno zgodovino. Odbijal je časopisne napade proti agrarni politiki ministra Pavla Radića, ki si prizadeva popraviti nepravilnosti svojih prednikov. Agrarna politika sedanje vlade se vodi modro in preudarno po načelih pravičnosti in človekoljubja. Navzoči kmetje in delavci, agrarni interesenti — večinoma priпадniki vseh strank — so predava-

nje burno in navdušeno odobraval. Kljub temu, da so se tukajšnji esesarji in socijalisti pripravili, da onemogočijo zborovanje, so pod vtisom predavanja tov. Bendé-ta presili, naj se jim govori tudi o političnem položaju in kmečko-delavski politiki. Tov. Klemen je nato govoril o politiki. Njegova izvajanja so bila z odobravanjem sprejeta. Nato je ponovno govoril tov. Bendé o delu Štefana Radića ter politiki ZSKL. Na razne medklice je odgovarjal tako, da je vsakemu odgovoru sledilo dolgotrajno ploskanje. Ob splošnem veseljem razpoloženju se je shod zaključil. Takoj po Veliki noči, ko bodo rešeni spori v Agrarni zajednici, se ustanovi pri Sv. Miklavžu krajevna organizacija ZSKL. Zanimivo je konstatirati, da so ljudje, ki so se resno pripravili, da razbijejo shod, vsled pravilne taktike naših delegatov na to ne le pozabili, ampak vsa izvajanja burno odobraval ter nas povabili, naj še pride-mo. Na račun falitne eseslesarske politike pa je padlo toliko pikrih celo iz ust nekaj zagrizenih eseslarjev, da so eseslarji kar obmolnili in odšli. Da: povsod izgublja falitna Eseslarija svoja tla, četudi se Žebot, Falež, Pušenjak in drugi tigri obupno postavljajo na glavo in izlijejo v hektolitre črnila svoj strankarski žolč.

Din. Račun vlog pa 250.000 Din. Načelstvo in nadzorstvo, 13 mož po številu, rešuje v rednih mesečnih sejah tekoče zadeve posojilnice. Vsako nedeljo dopoldne pa se vrši denarno poslovanje v navzočnosti dveh oz. treh odbornikov.

Sv. Andraž v Halozah ... Zadnjič smo čitali, da je na beograjski ulici kraljev avto obtičal v blatu. In da je baje kralj sam pomagal tiščati, da so ga srečno izvlekli. To je res slabo spričevalo za beograjske cestarje. — Pri nas se kaj takega ne more zgoditi ker, no ker mi sploh ne vozimo z avtomobili. Ako se pa kateri kristjan »slučajno« narška božje kapljice in mu noge odpovejo za 24 ur službo, imamo tukaj pri nas na razpolago takozvano »kripo« (je podobno sanem, samo, da gre po — blatu!) in voličke. Bogue pohlevne voličke, ki te zapeljejo sigurno in varno pod domačo streho. Takega »avtomobila« se je lansko leto poslužil celo neki gospod in sicer s prav dobrim uspehom! Zakaj bi se ga potem ne bi mi, ki smo kot navadni zemljani še neprimerno bolj podvrženi človeškim slabostim? Izvemši kajpak volilni čas! Takrat seveda pridejo k nam demokratarji agitirati »per avtomobil«. Ako bi se zgodila komu ta »nejevola«, da bi mu obtičal v blatu avto ali pa celo kripa z volički, takrat pristopijo in porinejo iz blata radevolje naši vrli občinski odborniki. Torej, zastran blata smo lahko popolnoma brez skrbi. — In smo še čitali v »cajtengah«, da je prišel k nekemu mesarju novi mesoogleda. Ko je hotel pogledati radi zdravja kravja pljuča, ga je mesar primerno zavrnil in poučil, češ, zaklana krava je živela brez — pljuč. Seveda se je novi mesoogleda prijel za ono posodo, v kateri imajo navadno hranjeno ljudje pamet. Osupnil je, ker v svojih predpisih ni našel, kako mora postopati v slučaju, ako je govedo — brez pljuč. Od tistih dob se baje novi mesoogleda in stari mesar gledata zelo hudo. No, to še ni nič čudnega. Belj čudno je ono, kakor se je zgodilo v nekem kraju na Ciganskem. Mesar je zaklal kravo. Meso je razsekal in prodal, tele so pa pojedli gostje s kisljo juho. Od kod se je naenkrat vzelo tele, ako je dotični mesar zaklal samo kravo? Jaz pa mislim, da je vseeno, od kod se vzame tele; glavno je, da je v — kislji juhi in da imaš dober želodec! Saj tudi kuhinjske bukve ne pišejo, vzame se 1 kg teletine od breje krave, od 6 tednov starega teleta ali podobno, temveč stoji črna na belem, enostavno: 1 kg teletine. In to drži! Sploh se je pa v kislji juhi pojedlo že mačke in pse s prav dobrim apetitom, zakaj bi se ne bi teleta?

Obrež pri Artičah. Na poročilo »Slov. Gospodarja« odgovarjam, da bi bilo za njega veliko bolje, ko bi manje lagal. Res je, da je bil shod Radičeve stranke v Pišecah za nekatere klavrn. Ta klavrnost pa je najbolj dohitela eseslarje iz Pišec. Posebno klavrn mora biti oni, katererega so farani pograbili za frak in ga nesli na prosti zrak, a v dvorani nastane splošna zadovoljnost, ker smo se iznebili najhujšega nad-

ležneža. Med izvajanjem obeh govor-nikov se je po dvorani razloga glas vseh zborovalcev: »Živijo Štefan Radić! Živela hrvatska seljačka stranka!« Predsednik shoda tov. Ivan Glogovšek je zaključil shod trdnim prepričanjem, da so Pišec trdna postajanka naše stranke. Za eseslarje pa joj me bim bam bim bam bom.

Kranjsko.

Krška vas. Neki demokratarški junak se je v Žerjavovem lističu obregnil ob Krško vas. Dragi prijatelj, bolje da molčiš! In se ne mešaj v zadevo, ki te popolnoma ne briga! Če smo pa mi v »Kmetu« listu« prijeli malo demokrate, je naša stvar in imamo tudi dovolj poudara. Moti se, kdor misli, da bomo z neobtesanimi izrazi spreobrli Krško vas. Vedi, da je tukaj bilo malo takih duš, s katerimi bi se dalo trgovati. Prav imaš, ko praviš, da se naj dopisnik »Kmet, lista« brigazase. Saj se, pa tudi po možnosti za občo korist. Bodi pa uverjen, da nikdar ne za oslovo senco! Kar se tiče tukajšnjih demokratov, se nihče ne zmeni zanje! Konečno sem radoveden, kaj mi hočete junaku povedati, da me prisilite k molku! Sem pripravljen, samo pazite, da vam ne zmanjka sape.

Rogaška Slatina, najbolj renomirano zdravilišče proti boleznim želodca, čreves, mehurja, želodčnih kamnov, srca, ledvic in jeter. Izven glavne sezone izredno nizke cene. Zahtevajte prospekte!

Na delo za naš tisk!

(Dopis.)

Casopis in knjiga sta danes važni vzgojni sredstvi. Koliko novic čita človek v časopisju in koliko lepih in koristnih nauk najdemo po raznih knjigah! Kdor ne čita danes, zaostane. Čitanje knjig in časopisov ni danes zabava, ampak potreba. Razne družbe, ki so izdajale knjige, se niso vedno ozirale na kmečke potrebe. Nekatere knjige so bile tudi preobširne in pisane skoraj preučeno, tako da jih naš kmet ni čital posebnost rad.

Spoznavši potrebo raznih gospodarskih knjižic, smo osnovali »Kmetijsko tiskovno zadrugo«, katere namen je v prvi vrsti izdajati gospodarske knjige, knjižice ali brošure, da se razširi tudi nauk o naprednem kmetijstvu in gospodarstvu po vsej domovini. Knjige pa niso tiskane za to, da bi jih hranila Zadruga v Ljubljani po omari. Namenjene so ljudstvu in zato pozivamo vse naše prijatelje, da pridno segajo po njih. Doslej smo izdali: Kuharske bukvice za kmečke žene in dekleta, cena 6 Din (skoraj že razprodano).

Vsak naročnik »Kmetijskega lista« naj bi razpečal vsaj po 2 knjižici, pa bi hitro izginile iz zaloge. Knjige naj bodo potem doma shranjene, da se od časa do časa pregledajo, ne pa da jih otroci raztrgajo predno so prečitane. Vse naše prijatelje, ki so prevzeli razprodane knjige, prosimo, da jih skušajo čimpreje razpečati in denar nakazati, da bodemo lahko nadaljevali, z izdajo še drugih koristnih knjižic.

Dopisi.

Štajersko.

Marenberg. Da se začne polagoma svitati v Dravski dolini za Radićevo kmetško misel, dokazuje jasno volitev obč. predstojništva trške občine Marenberg, ki se je vršila 1. aprila t. l. Tri četrtine vseh glasov v polnem številu navzočih odbornikov je bilo oddanih za tov. Viljema Neunerja, st., nadučitelja v p. in poseznika, ki je bil torej skoro soglasno izvoljen za župana. Tudi trgovca tov. Št. Praprotnik in g. Maks Hölbling sta bila skoro soglasno izvoljena za I. in II. občinskega svetovaleca. Propadla sta oba kandidata demokratske stranke, ki sta dobila vsak po en glas. Izid te volitve je tem važnejši, ker sta posebno novi župan in tudi prvi obč. svetovalec vrla pristaša Radičeve kmetške ideje; oba sta že delj časa naročnika »Kmet, lista«. Marenberg je glavni trg vsega okraja in mesto sodišča. Ker so v tem okraju imenovane osebe jako ugledne in dobro znane, je brezdvomno, da bodo ta

volitev, pri kateri so si podarili roke Nemci in Slovenci, dobro vplivala na prihodnje volitve v sosednih občinah.

Sv. Peter pri Mariboru. Zadnji »Gospodar«, oče rajne »Straže«, maže nekaj o našem shodu, ki mu je očitno obležal v želodcu. Mi se za »Gospodarja« in politiko gospodov, katerih imena se končajo na —ot, toliko zmenimo kot za lanski sneg. Pravzaprav smo tem političnim maškaram hvaležni, da nas s svojo politično nezmožnostjo podpirajo, se vsaj lažje razvijamo. Težko bi bilo nam, da ni Žebotov, Pušenjakov in drugih takih, ki so po kazni božji in nepredvidnosti naroda poslanci. Jim tudi židovska vztrajnost ne bo nič pomagala. Mi kmetje, viničarji in delavci se bomo odslej še bolj trdno združili v borbi za Staro Pravo, ki jo vodi naš Štefan Radić. — Šentpeterčan.

Ormož. Poročilo o četrstoletnem delovanju in poslovanju Kmetške hranilnice in posojilnice v Ormožu. Število deležev je naraslo na 85 in se nanaša na večinoma kmete, želarje in obrtnike iz orm. okraja. Denarni promet znaša ca. 1.000.000

Novice in zabava.

Današnja številka se je radi praznikov za en dan zakasnila.

Sv. Peter na Medv. selu. Z ozirom na notico v »Kmet. listu« št. 9 »Nagrade za nabiranje novih naročnikov« izjavljam, da sem nabiral nove naročnike na »Kmet. list« ne glede na razpisane nagrade in iz povsem nesebičnih ozirov le zato, ker smatram »Kmet. list« za najboljši slovenski list za kmet. ljudstvo. Dodeljeno mi nagrado pa nakažite tiskovnemu skladu Kmetijske Maticice. — **Janko Otorepec.**

»Straži« in »Gospodarju« v album. Tov. Jaka Kisovec nam je poslal te verz, ki smo jih malo spremenjene tu natisnili:

V »Straži« — »Gospodarju« vedno berem nek podpis skrivnost: —ot in —ak... Pa premišljam dolgo in študiram:

»Kdo bi neki bil ta čudni — spak...?«

Davi pa mi pravi moja Mica, ki razume vsak prečuden znak:

»Tisti, ki tako neumne švica, gvišno je falot ali pa noreak...«

† Jakob Klemenčič. V soboto, 3. t. m. je preminul v Središču v 64. letu starosti Jakob Klemenčič, veleposestnik. Bil je mož, kakor jih mati ne rodi vsak dan, kremenit, neupogljiv značaj, poštenjak do skrajnosti, delaven in požrtvovalen. Mnogo se je udeleževal v javnem življenju. Bil je mnoga leta obč. svetovalec, ustanovitelj in dolgoletni načelnik, zadnja leta častni načelnik gasilnega društva, ustanovitelj središke hranilnice in posojilnice in od njene ustanovitve pa do svoje smrti njen vzorni tajnik itd. Procvit te posojilnice je v prvi vrsti pokojnikova zasluga. Bil je pa tudi zvest pristaš kmetske misli in neustrašen borec za njeno zmago. Svoje prepričanje je vedno odkrito priznaval in zastopal. Malodušnosti ni poznal, bil je vedno uverjen da mora na koncu konca zmagati poštena stvar. Bil je tudi odbornik tuk. krajevne organizacije SKS. — Precejšnje zneske je zapustil v dobrodelne namene, a vsa njegova plemenitost se spozna v tem, da je večji del svojega imetka določil za ustanovitev in vzdrževanje kmet. gospodinj. šole. S tem si je postavil sam najlepši spomenik, trajnejši od kovine in rezanega kamna, ter zasluži hvaležnost še poznih rodov, ki bodo — upajmo — znali to plemenitost ceniti. Dragega tovariša in neustrašnega, težko nadomestljivega sobojevnika smo spremili dne 5. t. m. ob udeležbi, ki je tako prav pokazala njegovo priljubljenost, k večnemu počitku. Lahka mu bodi domača gruda, ki jo je toliko ljubil! Časten in hvaležen mu spomin!

Bolnika so oropali. Dne 14. marca so odpeljali v ljubljansko bolnico J. Kovača, posestnika in krojača na Zalem Logu pri Železnikih. Svojo hišo, v kateri je samotno živel, je sicer dobro zaklenil, kljub temu so med 21. in 22. marcem vlo-

mili lopovi in odnesli mnogo oblek, blaga in tudi hranilnih knjižic. Škoda se ceni na 50.000 Din. Hranilnice in kupeci blaga, pazite!

Ropar v cerkvi. V sredo v velikem tednu so zvečer otroci, ki so zvonili, videli v cerkvi v Laškem nekoga hoditi okrog oltarja. Orožništvo je bilo takoj obveščeno, ker se je takoj mislilo, da mora to biti kak tat. In res so na glavnem oltarju našli vlomilsko orodje in iz nabiralnikov pobran denar, a roparja ni bilo nikjer. Med tem se je nabralo precej ljudi v cerkvi, ki so pomagali iskati zločinca. Preiskali so vse oltarje, omare, spovednice in orgle, toda brez uspeha. Ko pa so orgle v drugič preiskali, so zapazili, da je tat pod mehom skrit. Izvlekli so ga iz skrivališča in ugotovili, da se piše Anton Čebela, pristojen v Hotič pri Litiji, rojen l. 1906 na Reki. Lopova so seveda takoj vtaknili v luknjo.

Hajduki (razbojniki) pri Postojni. Na velikonočno soboto zvečer so napadli roparji, ki so imeli zakrite obraze, postajo Prestranek pri Postojni, kjer so uradniki ravno preštevali denar. Trije razbojniki so nenadoma vstopili in naperili revolverje proti uradnikom, ki so obstali mirno, a med tem so razbojniki pobasali ves denar, okoli 250.000 lir (nad pol milijona dinarjev) in hitro odšli. Uradniki so nato poklicali finančno stražo, kateri se je pridružil še neki fašist. Hiteli so za roparji, ki so se med tem razdelili v dve skupini. Trije so s plenom bežali naprej, dva močno oborožena pa sta se zoperstavila napadalcem. Pričela se je bitka, v kateri je padel fašist, dva financarja in oba roparja, več italijanskih financarjev pa je bilo ranjenih težko in je eden že drugi dan umrl. Eden od padlih roparjev je Stanko Molk iz Kačje vasi pri Planini, ki se je lansko jesen moral zagovarjati pred ljubljansko poroto radi umora dveh italijanskih orožnikov, a je bil vsled pomanjkanja dokazov oproščen. Onih treh, ki so odšli z denarjem, do tega trenutka še niso prijeli. Italijani pa trde, da so baje pobegnili čez mejo v Jugoslavijo. Polentarii so seveda to priliko porabili, da so na prav divjaški način preiskali vse bližnje slovenske kmetske domove, češ da se roparji pri njih skrivajo. Baje so naše rojake pretrepali in jim grozili z najhujšim. Tako izgleda italijanska »kultura«!

Napad na župnika. Na velikonočno soboto je v Vurbergu pri Ptujih napadel kmet. fant A. Kolarič iz Grajenc g. župnika A. Kolarja. Od zadaj je vstrelil nanj s samokresom. Zadel ga je v levo roko. Rana ni nevarna.

Požar je uničil na velikonočni ponedeljek v Savljah pri Ljubljani gospodarsko poslopje Franca Drešarja. Škoda je znatna.

Nesreča pri velikonočnem streljanju se je dogodila na Klakah pri

Pilštanju. 20-letni fant Žuraj je streljal z malimi topiči. Z mlajšim bratom sta nabijala topiče. Naenkrat se je smodnik vnel in mu pogljal v glavo 20 cm dolgo železno palico, s katero je topič nabijal. Železo se je nad levim očesom zarilo v čelo kakih 7 cm globoko. Mlajši brat mu železo izdere in kliče na pomoč. Ranjeni je kakih 5 minut izgledal kot mrtev. Šele ko so ga polili z mrzlo vodo iz kakih pet veder je začel dihati. Spravili so ga v posteljo. Bil je zelo nemiren. Do zdravnikovega prihoda je trajalo šest ur in je ranjeni med tem izgubil kakih pet litrov krvi. Ker je bil izredno krepak in zdrav fant, je prebil še celo noč. Za okrevanje pa ni nobenega upanja.

Skesani grešniki. V Londonu objavijo vsako leto uradni seznam denarja, ki so ga prejeli tekom leta od neimenovanih oseb, ki so zagrešile kako slabo dejanje in ki se pozneje tega kesajo. Med temi slučajji je mnogo prav smešnih, kot nam dokazujejo sledeči vzgledi: Neka gospa je poslala par penijev, češ, da je nekoč na cestni železnici povedala starost svojega otroka za nižjo kot je bila v resnici, in je zato plačala zanj samo polovično ceno. — Neki drugi je vrnil funt šterling, ker ni med godbo v parku nikoli plačal svojega sedeža. — Toda višek je dosegel neki »pošteni trgovec«, ki je vrnil 1000 funtov iz hvaležnosti, ker ga oblasti celih trideset let niso zasledile, da je v svoji trgovini uporabljal lažljivo tehtnico. — Ali bi ne bilo dobro, ko bi se tudi pri nas kak urad zanimal za take stvari?

Čudeži spomina. V vseh dobah se čuje o možeh, ki imajo za kako posebno stvar naravnost čudežen spomin. V 17. stoletju je živel na Angleškem imeniten računar John Wallis. Ta je bil v stanu si zapomniti število, ki je imelo 53 števil. Caharija Dahse iz Hamburga je imel tako dober spomin, da mu je bilo zadosti, če je le enkrat pogledal število, ki je imelo 500 števil in si je je zapomnil. V pol minute je pomnožil število s sedmimi ali celo z desetimi številkami. Anglež George Watson, sicer priprost in neizobražen človek se je še v pozni starosti vedel spominjati za vsak dan posebej najmanjšega dogodka iz otroških let. Pa tudi v starem veku so že živeli ljudje tako dobrega spomina. O Temistokleju, slavnem Atencu, pripovedujejo, da je poznal po imenu vse atenske meščane. Atene so takrat štejele okrog 20.000 ljudi. Rimski vojskovođa Cezar je poznal vsakega svojega vojaka. Neronov učitelj modrijan Seneca je lahko ponovil 3000 imen v isti vrsti kot jih je slišal. Sloviti laški filolog iz 15. veka Scaliger se je celega Homerja naučil v 21 dneh na pamet. 100 verzov je le enkrat prebral, pa jih je znal na pamet. Učeniak Antonio Magliabecche (1633 do 1714) je bil knjižničar v Floren-

Tedenski koledar.

Dnevi:

11. aprila: Bela nedelja: Leon.
12. aprila: ponedeljek: Julij (mlaj).
13. aprila: torek: Justin.
14. aprila: sreda: Tiburcij.
15. aprila: četrtek: Anastazija.
16. aprila: petek: Turibij.
17. aprila: sobota: Rudolf.

Sejmi:

12. aprila: Št. Jernej, Jagnenca pri Svibnjem, Predbukovje poleg Krke, Ig, Ribnica na Kranjskem, Jagnenca na Vačah, Podšentjurij (pri aZgorju, Sv. Lenart v Slov. Goricah, Sv. Mohor pri Podčertku, Rogatec, Vojnik.
13. aprila: Metlika, Bušeča vas, Loka pri Žusmu.
14. aprila: Vransko.
15. aprila: Škočijan, Skaručna, Borovnica, Bilnica, Struge, Pri Cerkvi.
17. aprila: Grahovo, Št. Rupert na Kranj., Kapela pri Brežicah.

ci. Znal je vse knjige svoje ogromne knjižnice na pamet. Nekoč ga prijatelj skuša. Da mu prebrati neki znamenit in dolg rokopis. Čez teden dni prejme knjižničar pismo od prijatelja, da se je znameniti rokopis izgubil. Magliabecchi se vsede in napiše po spominu celoten rokopis. Pozneje so primerjali, rokopis se namreč ni bil izgubil, in so našli, da ni učenjak izpustil niti besedice. Svetovnoznani matematik Euler je znal do smrti celo Vergilijevo Enejido (dolga pesnitev rimskega pesnika Vergilija) na pamet; tudi na kateri strani knjige, katero je bral, je dotični verz.

Pozabljivost. Če spregovorimo besedo raztresen ali pozabljiv, imamo že v mislih starega profesorja z rdečo marelo pod pazduho, ki v tramvaju ves zamišljen razpne svoje nebo nad sabo. Pozabljivost je pa dostikrat tudi posledica bolezni ali hudih duševnih pretresljev. V nekem zdravniškem listu se je bralo o bolniku, ki je papir dosledno imenoval oglje, oglje pa papir. Ko se je angleški zdravnik Winslow rešil iz neke nevarnosti, so mu tudi živi odpovedali. Pa se je včasih zavedel le svojega imena, a je moral koga mimoidečih povprašati: »Jaz sem štabni zdravnik Winslow, ali bi mi mogli povedati, kje stanujem?« Drugič pa spet: »Jaz stanujem v tej in tej ulici, v tej hiši in v tem nadstropju, ali bi bili tako prijazni in mi povedali, kdo sem?« V Španiji je neki dramatik po težki bolezni pozabil na vse svoje spise. Če so se v družbi pogovarjali o njegovih dramah, je zvedavo povprašal, kdo je to napisal. Večkrat se zgodi, da kdo popolnoma pozabi jezik, ki ga je prej znal. Duhoviti kritik Viljem Hogarth je bil povabljen na obed. Hipoma obrne sredi obeda svoj stol in kaže proti mizi hrbet. Čez četrte ure se spet obrne in je naprej, kakor bi nič ne bilo.

Napačna kraljica. Imovit gostilničar v Berlinu, Ignatz, mož 51 let, se je hotel oženiti potom oglasov. V vse večje liste je inseriral in uspeh ni izostal. Dobil je na stotine ponudb, iz katerih je izbral ono, ki mu je najbolj prijala. Med ponudnicami je bila tudi 36 letna vdova, čije slika se je gostilničarju tako dopadla, da je takoj začel z damo dopisovati. Potom pisem je doznal, da se njeni nazori o življenju popolnoma krijejo z njegovimi. Gospod Ignatz, ki ga je lepota njegove izbranke tako očarala, da se je čutil najsrečnejšega človeka na svetu, je hitel v Heidelberg, da se osebno seznanj z lepo vdovo. Na mestu sestanka najprej ni videl nikogar. Kmalu pa pridirja k njemu debela, majhna in okorna ženska z velikanskimi očali in je že od daleč vpila: »Jaz sem tvoja Jerica!« Berlinčan je padel iz vseh nebes. Zoperno žensko je sunil od sebe in reva mu je s solzami v očeh priznala, da mu je poslala namesto svoje — sliko rumunske kraljice, da ga pa navzlic temu ljubi z vsem žarom nevarnih let. Gospoda Ignatza pa niso navdajala enaka čustva. Zato je šel in tožil po ljubezni in zakonskem koti-

čku hrepenečo vdovo za povračilo potovalnih stroškov. Sodnik se je postavil na stran gostilničarja in obsodil napačno rumunsko kraljico, da mora poravnati gosp. Ignatzu stroške, ki jih je imel s potovanjem iz Berlina v Heidelberg in nazaj. Salomonska sodba. Prejšnji maroški sultan Mulej Hafid je bil strasten kvartopirec, pri tem pa je ukričvil nad polovico v svoj prilog, ali po domače rečeno goljufal, če je le mogel. Nekoč je olajšal za znaten znesek nekega Angleža. Ko je hotel ravno — zadovoljno se smehljajoč, pobasati velik kupček zlata za pas, mu je dejal ozlovoljeni Anglež: »Slabo boš storil, zastopnik prerokov, če vzameš denar. Koran ti to prepoveduje.« Mulej Hafid je trenotek okleval. Anglež je imel popolnoma prav in ponosni musliman ne bi rad videl, da bi mu delal nevernik upravičene očitke. Na drugi strani pa je ležal tu denar... Naj odloči kdo drugi. Mulej Hafid se je obrnil proti enemu od gledalcev, ki je slovel kot dober poznavalec mohamedanskega prava. »Ti si velik kadi. Povej mi, če smem denar vzeti ali ne,« mu je dejal. Kadi je bil v veliki zadregi. Če reče da,

se pregreši zoper verski zakon, če pa reče ne, pade pri sultanu v nemilost, kar ga utegne stati glavo. Toda kadi ni slovel zaman radi svoje modrosti. Odgovoril je: »O, zastopnik prerokov! Če si igral pošteno, ne smeš vzeti denarja. Kajti potem si ga pridobil po naključju. In znano ti je, da sveti zakon prepoveduje obdržati stvar, ki smo jo pridobili po naključju. Če si pa pri igri goljufal, potem se imaš zahvaliti za to, da si dobil, svoji pameti, ne pa naključju... potem lahko obdržiš denar brez pomisleka.« »Ti si najmodrejši sodnik na svetu,« je vzkliknil sultan ter vtaknil denar za pas.

Staro ljudstvo. V pragozdih južne Sumatre, otoka južno od Azije, živi ljudstvo, ki se imenuje Kubus. Živi še v najprimitivnejših razmerah. Ti Kubusi niso Malajci, marveč so silvorjavi ljudje, ki prebivajo na Sumatri in sosednih otokih morda že tisoče let, mnogo prej, nego so prišli Malajci. Teh Kubusov je še mnogo. Živijo razkropljeno, skriti po širnih gozdovih v južni otokovi polovici. — To je siromašno ljudstvo, ki se klati po visokem gorovju zapadnega brega in po neizmernih

močvirnatih gozdovih na vzhodnem bregu. Bivajo v krajih, kjer se zdi drugemu človeku bivanje nemogoče. Žive skupaj, po trije do pet; več kot trije otroci ne ostanejo pri življenju v družini. Skrb za prehrano, sad na drevju, jim kaže pot, katero gredo v svojem življenju. Kjer se ustavijo, si spletejo prenočišče, drugi dan gredo naprej za hrano. Jedo sad in korenine, gosenice in ličinke. Ne izbirajo nič. Orožja nimajo nobenega, njihov jezik je tako reven, da imajo besede samo za hrano in za reči, ki jih ogrožajo. Misel na možnost obstoja višjih bitij jim je popolnoma tuja, tako da se jih lahko smatra za brezverce. Tudi ne poznajo nikakega čaščenja mrtvecev. Kadar umrje, ga puste, kjer je in gredo dalje svojo pot. Umirajo zgodaj. Z desetim letom je Kubus že zrel, ko doseže dvajset, je star, trideset let preživi malokdo med njimi. To so sužnji pragozdnega demona, čegar tiransko gospodarstvo ne dopušča nikakega razvoja duševnih sposobnosti in vzcvita duhovnih kalih. — Tako pišejo raziskovalci Sumatre, ki dostavljajo, da so Kubusi najbrže najpriprostejše ljudstvo na svetu.

Narodni gospodar.

Impregniranje vinogradskega kolja in konserviranje lesa.

V 12. številki »Kmetijskega lista« so bili v članku »Impregniranje vinogradskega kolja« pregledno popisani najbolj običajni načini, po katerih skušamo zvišati trpežnost kolja in tako zmanjšati enega najobčutnejših izdatkov v vinogradništvu. Naj v naslednjem navedem še en način, ki ima po moji sodbi velikobodočnost in sicer za konserviranje lesa vobče, n. pr. za gradbene in tesarske konstrukcije, vrtnelope, stebre in late pri ograjah in plotovih, podloge v kletih, raznovrstne lesene opaže kakor tudi za vinogradsko kolje. Impregniranje, ki ga bom popisal, ima veliko prednost, da zahteva prav malo časa in da pri njega izvajanju ne potrebujemo drugega kakor navaden čopič, dočim povzročajo vsi drugi načini precej zamude in zahtevajo posebne naprave, kakor čebre za namakanje, kotle za kuhanje itd., ki si jih zlasti manjši vinogradnik ne more omisliti.

Novi način impregniranja sem leta 1924. po naključju zasledil v listu »Die Technik für Alle«, kjer sem v dipl. ing. K. Ruegg-a članku »Kaj nam prinaša tehnika novega?«, našel ta-le odstavek:

»V neki kleti so se iz svežih, zdravih gred napravljene podloge, na katerih so ležali vinski sodi, že čez par let porušile, čeprav so bile lege več kakor zadosti močne. Prvotno zdravi in kleni les se je v kletnem ozračju v kratkem tako

omečil, da ni bil več kos obtežitvi. Ta nezgoda je bila, kakor so poročali na eni zadnjih sej francoske akademije znanosti, povod, da so započeli obsežne raziskave, kako bi se dalo preprečiti trohnenje lesa. Te raziskave so sedaj po približno dvanajstih letih končane. Po preizkusih je bakreni biohromat izvrstno sredstvo za ohranjanje lesa. Dobimo ga, ako mešamo raztopini kalijevega ali natrijevega (strupen!) bihromata ter bakrenega sulfata (bakrene galice), obe približno šestodstotni, v toplini in ju na to ohladimo. Ta raztopina, bodisi da jo namažemo s čopičem ali naštrkamo z razpršilnikom, je že po enkratnem namazu izredno učinkovito varstvo za trd ali mehak les, ki ga uporabljamo v katerekoli namene. Tako n. pr. so bile v nekem slučaju samo enkrat namazane strešne obojne late še po šestih letih popolnoma zdrave, dočim so postale neimpregnirane late že po dveh letih preperle in trohle kakor žigra. Impregnirani les dobi prijetno rjavkasto barvo in se da tudi pleskati. Bakreni biohromat, ki napoji suhi ali sveži les, oksidira, zamoreč vse bakterije, glive in njih trose, hitro v osnovni bakreni hromat, ki je le malo topljiv in zadela vse lesne luknjice ter daje s tem, da se polagoma razkrajja v bazične hromate, stalen nadomestek na hromovi kislini in bakrenem oksidu. Raztopine ne smemo pripravljati v kovinastih, ampak v lesenih ali steklenih posodah. Les, ki je izpostavljen svetlobi, kaže najprvo namazati s tenko raztopino kleja (lima) in ga posušiti; pri naknadnem mazanju z bakrenim biohromatom postane

klej neraztopljiv in zadela popolnoma vse luknjice.«

Iz znanstvenih razlogov mi je bilo koj jasno, da mora biti ta nova metoda učinkovita, kakor je tudi priprosta. Kajti bakrena galica je že dolgo znana kot izvrstno sredstvo za impregniranje, hromova kislina pa je priznana strojilo, ki se n. pr. uporablja v usnjarski industriji in v slične namene tudi v medicini. Tako ga ni boljšega sredstva proti potenju nog, kakor mazanje s 5% raztopino hromove kisline. Dalje nam to sredstvo služi za utrjevanje in konserviranje anatomskih preparatov. Jasno je torej, da mora biti njegov učinek sličen tudi na druge organske ustvore, kakor je n. pr. les. Stopil sem takoj v zvezo z univerzitetnim docentom g. ing. Jenčič-em, ki vodi kmetovalcem po svojem arborinu in drugih sredstvih za zatiranje škodljivcev dobro znano družbo »Chemotechna«. G. ing. Jenčič je po molekularni teži izračunal, da je treba n. pr. za 4 l impregnacijske tekočine 280 g kalijevega bihromata (K₂Cr₂O₇) in 240 gramov bakrenega sulfata (CuSO₄ 5 aqu), na kar mi je »Chemotechna« priredila to zmes v obliki rjavkasto zelenega prahu, ki ga je treba samo raztopiti v mlačni vodi in sicer v lesenem ali glinastem čebričku. Kakor rečeno, služi ta količina za 4 l impregnacijske tekočine; za manjše ali večje količine vzamemo sorazmerno manj ali več te prašne zmesi.

Moj prvi preizkus je veljal vprašanju, ali impregniranje ne bo morda škodovalo trti. Po sedaj dveletnih preizkusih lahko izjavljam, da nima konserviranje nobenega škod-

ljivega vpliva ne na trto, ne na okus grozdja ali vina, tudi ako se kolje količi takoj, ko se je po mazanju posušilo. Za koliko časa bo impregnacija podaljšala trpežnost kolja, bo seveda moč dognati šele po 4 do 5 letih, v katerem času tik nad zemljo stoječi del kolja po navadi segnije in se nalomi. Ne dvomim pa, da bodo uspehi najmanj tako dobri, kakor pri impregniranju s samo galico, pri čemur pa je danes popisani način konserviranja tako priprosto, da ga lahko uporablja vsak vinogradnik. Kolje sem s čopičem enkrat namazal približno v dolžini 2 do 3 m od spodnjega konca navzgor. Pri suhem kolju sem uporabljal samo bakreni biohromat. Sveže kolje pa sem v enaki dolžini namazal najprej s tenko raztopino kleja in šele, ko se je ta namaz posušil, z bakrenim biohromatom. Da postane s hromovim kalijem (ki je sestavina bakrenega biohromata) mešani klej (hromovi klej, hromova želatina) pod učinkom svetlobe netopljiv, je kemiji že dolgo znano in se to svojstvo uporablja v fotografiji. Brezdvomno se torej učinek samo stopnjuje, ako namažemo les najprvo s klejem. Oboje je pa hitro in enostavno delo, ki ga kar mimogrede opravimo. Čeprav kalijev bihromat kot sestavina bakrenega biohromata ni ravno poceni (leta 1924. je veljal 1 kg 100 Din), se porabi pri mazanju tako malo tekočine, da se bo mogel te nove metode impregniranja posluževati vsak vinogradnik, ko enkrat sami doženemo in ugotovimo, da se z njo izdatno podaljša trpežnost kolja. Umni gospodarji, ki imajo smisel za napredek, pa to metodo že

danes lahko poskušajo za konserviranje lesa vsake vrste.

Pripominjam, da je mestni tesarški mojster g. Franc Ravnikar, ki sem mu pravil o tej metodi in mu dal na razpolago prej omenjeni tehnični list, z bakrenim biokromatom konserviral leseni portal, ki vodi nasproti ljubljanskega kolodvora na vrt restavracije hotela »pri južnem kolodvoru«. Na tem portalu bo vsakdo lahko konstatiral, kako se bo konserviranje obneslo.

Zdelo se mi je pa z ozirom na uvodoma omenjeni zanimivi članek umestno, objaviti to tako priprosto in po moji sodbi brezdvomno uspešno metodo v listu, ki pride v roke tolikim umnim gospodarjem, kakor »Kmetijski list«.

Dr. Démetér Bleiweis.

* * *

Licencovanje plemenskih bikov v okraju Maribor, desni breg, za leto 1926.

V smislu odloka velikega župana mariborske oblasti z dne 16. januarja 1926 se je vršilo dne 13. in 15. marca 1926 licencovanje plemenskih bikov za okraj Maribor, desni breg.

V licencovalni komisiji so bili gg.: zastopnik velikega župana inženjer B. Wenko, oblastni živinorejski referent Martin Zupan, srezki veterinar P. Miklavčič, srezki ekonom Anton Šega, distriktni načelnik Srečko Robič in živinorejski župni načelniki Alojzij Glaser ml., Leopold Habjančič, Alojzij Sel, Franc Dobaj, Alojzij Faleš, Franc Godec. Mariborski okrajni zastop, ki je imel vse predpriprave za licencovanje, je zastopal višji oficial g. A. Hirschmugel. Licencovanje se je vršilo 13. marca v Mariboru in v Slivnici, 15. marca pa v Sv. Lovrencu na Pohorju in v Rušah.

Gogon bikov po številu ne odgovarja povsem zahtevam, ker je krav in telic okrog 4000, poprej in letos licencovanih bikov pa skupaj 35.

Kakovost prignanih plemenjakov je v toliko napredovala, da je letos število marjadvorcev — posebno čistokrvnih — dokaj višje ko lani. To velja tudi za Sv. Lovrenc na Pohorju. Reja v splošnem zadovoljiva. V bodoče je treba živinorejo zboljšati z nakupom plemenjakov, marjadvorske pasme.

I. državni nagradi v znesku po 500 Din sta bili priznani pašniški zadrugi Limbuš—Ruše in g. Frančiški Möschl v Račah.

II. državno nagrado v znesku po 400 dinarjev sta dobila gg. Anton Šilhan v Sv. Lovrencu na Pohorju in Franc Fingst v Gorici.

Nagrade okrajnega zastopa v Mariboru pa so bile podeljene:

Po 200 Din upraviteljstvo Sv. Pavel v Limbušu, Srečko Robič v Limbušu, Martin Uruk v Hotinji vasi, Jakob Švajger v Kumenju.

Po 150 Din Martin Kobale v Ješencih.

Po 100 Din upraviteljstvo knez. škof. posestva v Betnavi, upraviteljstvo grofa Meran v Vrhovem dolu, Simon Plečko v Račah, Jakob Urbanc v Lehnu pri Ribnici, Matija Blaže v Cinžatu, Josip Jug v Rušah, Matija Divjak v Orehovi vasi, Marija Šlamberger v Zrkovcah, Miha Novak v Podovi, Ludvik Rečnik v Spod. Hočah.

Po 50 Din Ivan Sagaj v Pobrežju, Andrej Vogrinec v Lehnu pri Ribnici, Ivan Marin v Bezeni, Franc Pristovnik v Radvanju, Josip Greif v Račah, Josip Bandur v Sv. Marjeti na Dravskem polju, Alojzij Kacijan v Zrkovcah. — Vzrejevalno nagrado po 50 Din je dobilo upraviteljstvo grofice Alberti v Limbušu.

Za prigon bikov so se dovolila sredstva iz mariborske okrajne blagajne skupno 12 posestnikom bikov.

Županstvo občine Št. Rupert pri Mokronogu razglasa, da vpelje, oziroma oživi stare živinske sejme za govedo, konje in prašiče. Prvi tak sejem v tekočem letu se vrši v Št. Rupertu v soboto po Beli nedelji, t. j. 17. t. m.

Sadjarski odbor za okraj Radovljica priredi v nedeljo, 11. aprila t. l. v Ribnem pri Bledu (v šoli) celodnevni sadjarski cepilni tečaj. Odbor vabi vse zanimance iz okoliša Ribnega, osobito mlajše posestnike in mladeniče, da se udeležijo tega tečaja v čim večjem številu. Udeležencem se priporoča, da prineso seboj cepilno orodje. Tečaj se prične ob pol 9. uri predpoldne.

V Ormožu se je dne 25. marca na velikem sestanku obrtnikov in kmetovalcev sklenilo prirediti meseca avgusta t. l., med 8. in 15., obrtno gospodarsko razstavo ormoškega okraja in sicer po sledečem sporedu: v nedeljo dne 8. avgusta otvoritev obrtne, v sredo dne 11. avgusta vinske, v četrtek dne 12. avgusta konjerejske in v petek, dne 13. avgusta t. l. govedorejske razstave. Obrtna razstava bo obsegala vse prostore meščanske šole, vinska se bo vršila v dvorani gostilne Skorčič, konjerejska in govedorejska pa na sejmišču v Ormožu. Cela prireditev je v rokah strokovnjakov in uglednih mož ormoškega okraja ter bo pokazala v vseh gospodarskih panogah, kaj premore ormoški okraj. Že danes opozarjamo vse obrtne in gospodarske kroge širom naše države na to prireditev, ki bo de tako glede obrtnih izdelkov, kakor glede rujnega ljutomercana, tako tudi glede konjereje in živinoreje na višku ter prosimo, da se na to razstavo ozira predvsem celokupna Slovenija ter za navedene dneve ne prireja nobenih drugih sličnih prireditev.

Dežji dan za pogoždovanje. Ministrstvo za šume in rudnike je v sporazumu z ministrstvom za prosveto leta 1925 odredilo, da se dan 7. aprila vsakega leta smatra kot »dežji dan za pošumljevanje«. Tega dne se ima ljudskošolska mladina v vsej državi poučevati o vzgoji, splošni koristi in lepoti gozdov ter o kvarnih posledicah poškodovanja in uničevanja gozdov. Glasom razpisa Velikega župana mariborske oblasti G. br. 326-1 z dne 1. aprila 1926 bodo tega dne vsi državni gozdarski organi občne uprave v oblasti imeli poučna predavanja za šolsko mladino okoliških šol v drevnicah in bližnjih gozdih. V ministrski naredbi predvidena saditev gozdnih sadik po otrocih se bo letos le izjemoma mogla vršiti. Gotovo ne bo v Sloveniji starišev, ki ne bi z veseljem sprejeli to pametno uvedbo in jo tudi mi pozdravljamo z željo za čimboljše uspehe, s katero se v naši mladini naj vzgaja ljubezen in razumevanje za pravilno nego našega gozda kot najlepšega krasa naših krajev.

Poljedelska razstava v Pragi. — Tudi letos priredi »Poljedelsko združenje Češkoslovaške republike« od 12. do 17. maja poljedelsko razstavo v Pragi. Cilj razstave je nuditi splošno sliko razvoja poljedelsko-industrijskega v celi republiki, delovati k nadaljnjemu na-

predku poljedelstva, posredovati direktni stik izdelovalcev s konsumenti in podpirati razmnožitev produkcije. Razstava je razdeljena na številne skupine, kakor: rastlinstvo in poljedelstvo sploh, gospodarstvo, živalstvo, poljedelska industrija, poljedelski stroji, zdravstvo itd. Poleg tega bodo prirejene še razne posebne razstave (sladkorna industrija, industrija in produkcija lana, gospodinjstvo itd.). Posetniki razstave imajo na češkoslovaških železnicah 33% popusta.

Vrednost našega izvoza v l. 1925 znaša okroglo 9 milijard dinarjev. Količina uvoženega blaga je večja, nego v l. 1924, vrednost pa manjša. Ker se izvažajo skoraj izključno kmetijski pridelki, se iz tega najlepše vidi, kako zelo so cene kmetijskih pridelkov padle. Na to bi se morale v prvi vrsti ozirati tudi davčne oblasti.

Propadli milijoni. V Sloveniji je preteklo leto propadlo mnogo milijonov že dovoljenih državnih kreditov v raznih odsekih državne uprave zato, ker se denar ni pravočasno izbral. Tega pa je največ krivo slovensko vodilno uradništvo. Sploh opažamo, da se nekateri gospodje pehajo le za svoj avanzma, za stopnje in kategorije, na stvarne potrebe naše dežele, pa radi pozabljajo. Potem pa je vsega kriv samo Beograd. Res se nam v Beogradu zgodi marsikatera krivica, toda marsikatera požena iz naših lastnih korenin, iz napak naše domače gospode.

Državna trošarina na vino in vinski mošt in občinske doklade k tej trošarini v Sloveniji. V štev. 29. z dne 30. marca »Urad. list« objavlja delegacija ministrstva financ v Ljubljani statistiko o drž. trošarini na vino in vinski mošt ter petijot in na občinskih dokladah k tej trošarini v Sloveniji za leto 1925. Iz tabele I je razvidna obremenitev vina z občinskimi dokladami in sicer število občin, ki pobirajo doklade, ter odstotna obremenitev v posameznih občinah, iz tabele II. so pa razvidne količine vina in vinskog petijota in vinskog mošta, ki so bile zatrosarinjene v posameznih davčnih okrajih ter zneski državne trošarine in občinskih doklad k tej trošarini, ki so bili od dotičnih količin pobrani. Na ozemlju ljubljanskih oblasti je bilo zatrosarinjenega vina od soda in v steklenicah, petijota ter vinskog mošta v letu 1925 197.544.46 hl. Od tega odpade na Ljubljano 59.488.48 hl. Napram letu 1924 z 218.046.71 hl, od katerih odpade na Ljubljano 59.641.23 hl, je torej Ljubljana sama, pa tudi ozemlje ljubljanske oblasti precej nazadovalo. Na ozemlju mariborske oblasti je bilo zatros-

arinjenega vina od soda in v steklenicah, petijota ter vinskog mošta 129.229.80 hl, torej napram letu 1924 s količino 163.579.92 hl, istotako znatno manj. Dоследno se je tudi donos znižal za ljubljansko oblast od 7.5 milj. na 6.6 milj. Din (za Ljubljano od 2.01 milj. na 1.98 milj. Din), za mariborsko oblast pa od 5.6 milj. na 4.4 milj. Din. Obremenitev vina in vinskog mošta z občinskimi dokladami se je gibalo v letu 1925 v splošnem kakor leta 1924 med 25 in 250%. Višje doklade in sicer do 600% je pobiralo 61 občin, v letu 1924 pa samo 21. Pobiralo je pa doklade v ljubljanski oblasti v letu 1925 328 občin, leta 1924 pa 311 občin, v mariborski oblasti leta 1925 503, leta 1924 pa 426 občin. Vsega skupaj se je na občinskih dokladah k trošarini na vino in vinski mošt pobralo leta 1925 v ljubljanski oblasti 16,525,520.70 Din — od tega zneska odpade na Ljubljano 6,576,125.80 Din — v mariborski oblasti pa 7,992,826.44 Din, dočim se je v letu 1924 pobralo v ljubljanski oblasti 16,655,545.65 Din — od tega v Ljubljani 6,961,487 Din — v mariborski oblasti pa 7,447,416.67 Din. Vsi ti podatki se nanašajo samo na t. zv. navadna vina (petijot) od soda, na vinski mošt in na navadna vina v steklenicah, ne pa tudi na šampanjec in takozvana »fina vina«, kakor malaga, sherry itd. — Delegat: dr. Šavnik s. r.

Most čez Kolpe pri Zuničih. Odbor za zgradbo mostu pri Zuničih je izvršil do sedaj sledeča dela: Dal je izvršiti na svoje stroške dve varijanti načrta mostu preko Kolpe in sicer eno v dolžini 196 m, drugo v dolžini 152 m. Dalje je odbor z dovoljenjem gospodov velikih županov ljubljanske in krajiške oblasti nabiral prispevke in podpise za podpore, kar je imelo za uspeh 140.000 Din. Ministrstvo za šume in rudnike je obljubilo les, v kolikor bi ga potrebovali, iz državnih šum v Kalju (Zumberak). Ker pa vse to še daleč ne zadostuje za gradnjo, je napravil odbor sedaj nadaljne korake, da si zasigura državno podporo in pa potrebno posojilo, da se končno začne z delom. V to svrhu prosimo vse prijatelje širom naše domovine, da nam po svojih močeh pomagajo uresničiti davno željo, ki je za gospodarski razvoj vedno zastopljena in danes obubožane Bele Krajine nad vse važna. — Obenem se zahvaljujemo vsem gg. poslancem, ki so nam pomagali, in jih prosimo tudi v bodoče, da se za to prepotrebno delo zavzamejo z vso odločnostjo. S tem si bodo postavili najlepši spomenik, ki bo pričal poznim rodovom o njihovem uspešnem delu. Odbor pa s tem polaga račun svojega dela, da ne bi kdo mislil, da je zadeva zaspala. — Odbor za zgradbo mostu v Zuničih ob Kolpi.

Največji naval

za nakup češkega in angleškega sukna za moške obleke bode ta mesec sigurno pri tvrdki

JOSIP IVANČIČ, Ljubljana
Miklošičeva cesta štev. 4.

Kjer se prodaja izvrstno blago po tovarniških cenah le še do 31. maja 1926.
Oglejte si zalogo in prepričajte se!

Advokat

Dr. Dominik Žvokelj

je otvoril svojo pisarno v

KAMNIKU.

UMETNA GNOJILA

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani r. z. z o. z.
Kolodvorska ulica št. 7

nudimo po sledečih cenah:

rudninski superfosfat 16 %	Din 96.-
kajnit	100.-
kalijevo sol 42 %	150.-
thomasovo žlindro 18 %	140.-
apneni dušik 16 do 17 %	310.-

Cene za 100 kg franko Ljubljana. Pri vagon-
skem odjemu posebne cene.

Lep semenski oves nudimo po Din 3.50 franko
Ljubljana.

Modne kamgarne in ševijote

v veliki izberi po ugodni ceni

dobite v občno znani nad 50 let ob-
stoječi manufaktorni trgovini

„Pri Škofu“ R MIKLAUC Ljubljana

(Zunajnim naročnikom se pošilja tudi po pošti)

Združene opekarne

Ljubljana
Miklošičeva cesta 13

prejeto

Vidic-Knez

lovarne na Viču in Erdu

nudijo v poljubni množini — tako
dobavno — najboljše prečiščene
modele strešnikov z eno ali dvema
srezoma kakor tudi bobrovcev (bi-
ber) in sidno opeko. — Ne želijo
se pošilje takoj popis in ponudba!
Studen strešnik vedno v zalogi.

Največje vrtnarsko podjetje v Jugoslaviji

VRT Džamonja in drugovi,
dr. z o. zav., Maribor

Največji izbor raznovrstnih plemenitih sadnih
dreves (cepov) v najplemenitejših vrstah in
vseh oblikah. Plemenite vinske trte na ame-
rikanskih podlogah, kakor tudi cepe in pod-
loge istih. Seme zelenjave, cvetja in gospo-
darskih rastlin. Cvetje v loncih in razno
okrasno grmovje in drevje imamo celo leto.
Zahtevajte cenike.

Najboljša in zato
najcenejša kupite
edino le pri

Josip Petelinc

pletenine, majce, volno,
žepne robce, kravate,
palice, nahrbtnike,
spodnje hlače, otroško
trikot perilo, kompletno
potrebščine za čevljarje,
krojače, sedlarje in
šivilje
v Ljubljani
ob vodi, blizu Prešer-
novega spomenika.
Na veliko in malo!

Iščem

vajenca

za sedlarsko in avlo-
lakirersko obrt.

LEOPOLD ŠUŠTERŠIČ
Ljubljana, Dunajska 4.

Priznana najsolidnejša
domača tvrdka

JOS. ROJINA
Ljubljana

Aleksandrova cesta številka 3.

Velika zaloga vsakovrstnega češkega in angleškega
blaga in sukna. — Bogata izbira vseh vrst izgotov-
ljenih oblek, raglanov, povrnikov, dežnih plaščev
itd. po izredno nizkih cenah.

Lačni krojaški atelje!

Točna posrežba! Nizke cene!

Proti gotovemu jamstvu daje tudi na ugodna
mesečna odplačila.

PREMOG

koks, kovaški pre-
mog, kolje in najcenejša
drva

BRANKO MEJOVŠEK, MARIBOR
Tattenbachova ulica 13

Najboljša, najcenejša kolesa in šivalni stroji
so edino

Petelinčevi

znamke

GRITZNER, ADLER, PHÖNIX

za dom, obrt in industrijo. — Pouk brezplačen,
ugodni plačilni pogoji. — Tudi na obroke.
Večletna garancija.

JOSIP PETELINC
Ljubljana

Blizu Prešernovega
spomenika za vodo.

Od dobrega
najboljše je
švicarski
pletilni stroj
„DUBIED“

Kmetovalci!

Kupujte svoje potrebščine samo pri onih trgovci-
ki nudijo svoje blago v »KMETSKEM LISTU«!
Kdor nas podpira, podpirajmo mi njega!

Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana

izdelujejo:

turbine, centrifugalne in batne sesalke (Garwens sesalke), stroje za obdelavanje lesa kakor jarmenike, cirkularne žage, skobelne stroje itd., kompletne naprave za mizarske delavnice in razne specialne stroje, mlinske naprave, vinske stiskalnice, transmisije, zvonove, vodne in parne armature, ognjegasne brizgavnice.